

نقش هویت در زبان آموزی

فاطمه سبقتی

ترجمه

بانو نور تون

استاد زبان شناسی دانشگاه بریتیش کلمبیا

هویت بخشی پس رانده شود، افراد تلاش می کنند تا هویت مطلوب را نمایش دهند و به آرمانها تظاهر کنند.

رده‌های هویت و زبان آموزی

درست در زمانی که پژوهش‌های اخیر در حوزه زبان آموزی بر تعدد و کثرت هویت زبان آموزان تأکید داشت، گروه زیادی از محققان به کشف چگونگی ارتباط هویت با آموزش زبان علاقه‌مند شدند. سوال آنها این بود که عوامل هویت‌ساز همچون فرهنگ قومی، جنسیت و گرایش جنسی چگونه بر فرآیند آموزش زبان تأثیر می‌گذارد؟ این محققان رده‌های هویت را به عنوان متغیرهای اصلی در نظر نگرفتند، بلکه فرآیندهای تاریخی و اجتماعی را که در کشمکش روابط قدرت‌ها شکل گرفته، بررسی کردند. وراثت و قومیت از دیرباز به عنوان یکی از عوامل مربوط و متصل به هویت شناخته شده است. بسیاری از محققان به ارتباط میان قومیت و زبان آموزی علاقه‌مند شدند. ابراهیم در سال ۱۹۹۹ مطالعاتی را بر روی گروهی از دانش‌آموزان آفریقایی طراحی کرد که به زبان فرانسه صحبت می‌کردند. هدف این پژوهش تعیین میزان اثربخشی «سیاه‌پوست بودن» در فرآیند زبان آموزی بود. او نشان داد که سیاه‌پوستان ارتباطی تنگاتنگ با کاربرد و سبک خاصی از زبان انگلیسی دارند و همچنین بحث می‌کند که استفاده

معرفی

مارتینا، از اروپای شرقی به کانادا مهاجرت کرده تا سه فرزندش زندگی بهتری داشته‌باشند و در حال آموختن زبان انگلیسی است. مارتینا در حالی که هنوز مسلط به زبان انگلیسی نبود، تلاش کرد تا در زمینه تخصصی خودش یعنی کنترل کیفیت کار پیدا کند اما در یک رستوران در تورنتو استخدام شد. همکاران او و فرزندان مدیر رستوران، همگی در کانادا به دنیا آمده‌اند و خیلی روان به زبان انگلیسی صحبت می‌کنند. آنچه مارتینا در این موقعیت با آن دست‌وپنجه نرم می‌کند، مشکل او در شروع مکالمه با افراد است و این درگیری در درجه نخست به دلیل موقعیت غیرانسانی و او در نقش «جارو» به وجود آمده‌است. برای مقاومت در برابر این اعمال و عادات، مارتینا روابط خود با همکارانش را با ورودش به فرهنگ بومی بازسازی کرد. او هویت اجتماعی «مادر» را جایگزین «جارو» یا «مهاجر» کرد و به این ترتیب حق بیان یافت.

هویت و فراگیری زبان دوم

در بیشتر تحقیقات زبان آموزی در سال‌های ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۰ میلادی، هویت زبان آموزان با این خصیصه‌ها در نظر گرفته شده: ویژگی‌های شخصیتی ذاتی و ثابت، سبک یادگیری، انگیزه آموختن. درمقابل، تحقیقات اخیر پیرامون هویت

زبان آموزان، تعریف جدیدی از هویت ارائه می‌کند. در این تعریف هویت در محیط‌های تاریخی و فرهنگی خاص با این ویژگی‌ها شناخته می‌شود: سیال و شکل‌پذیر مانند مایعات، وابسته به زمینه‌های فرهنگی، جریان‌ساز. از این زاویه ویژگی‌های شخصیتی، سبک یادگیری، انگیزه و عواملی مانند آن، ثابت و منحصر به فرد نیستند و نمی‌توان آن‌ها را به کلی از بستر زمینه جدا کرد. اگر یک ارزش فرهنگی در

دانش‌آموزان آفریقایی از سبک زبان انگلیسی سیاه‌پوستان، راهی است برای ساختن هویتی آشنا با هم‌تایان. به این طریق آنها می‌توانند با تصورات شکل گرفته از فرهنگ مردم سیاه‌پوست در آمریکای شمالی ارتباط برقرار کنند

روابط مجازی و هویت مجازی

در سبک زندگی امروزه، مردم با افراد در محیط‌های مختلفی ارتباط دارند: محیط زندگی، کاری، تحصیلی، درمانی و ارتباطات مذهبی. علاوه بر این روابط، مردم همچنین با تصورات خود ارتباط برقرار می‌کنند. بسیاری از احساسات تعلق‌های ما به یک محیط مشترک، در واقع فرآیندی ذهنی و مجازی است. وقتی ما خودمان را فرای زمان و مکان و متحد با دیگران تصور می‌کنیم، در واقع توانسته‌ایم ارتباط خود را با کسانی حس کنیم که هنوز ندیده‌ایم و شاید هرگز با آنها معاشرت مستقیم نداشته باشیم. وقتی زبان‌آموزان خودشان و روابطشان را پس از فراگیری زبان دوم تصور می‌کنند در واقع تمرکز ذهن آنها بر آینده است. اگر معلمان از روابط مجازی و هویت مجازی زبان‌آموزان آگاهی نداشته باشند، توانایی خود را برای تشخیص و انتخاب مفیدترین شیوه آموزشی از دست می‌دهند.

دنیای دیجیتال، هویت و زبان آموزی

فناوری با کاربردهای ترکیبی خود در قرن بیست‌ویکم زندگی انسان‌ها را تحت تأثیر قرار داد. بسیاری از محققان تلاش کردند تا اثرات این فناوری را بر فرآیند آموزش زبان شناسایی کنند. تعداد کانال‌های ارتباطی روزبه‌روز در حال افزایش است و این یعنی دیگر برقراری ارتباط از طریق متن و نامه شکل نمی‌گیرد بلکه در شکل‌های مختلفی همچون موسیقی، صدا، عکس و مجموعه‌ای از رسانه‌های دیجیتالی منتقل می‌شود. بنابراین باید تعریف جدیدی از باسواد بودن و درک مطلب در قرن حاضر ارائه شود. مشاهدات روشن و بی‌شماری در زمینه اثربخشی فناوری بر هویت و زبان‌آموزی تأیید می‌کند که ارتباطات در شبکه‌های مجازی و فضاهای جدید اجتماعی، تمرین‌های نشانه‌شناسی و زبان‌شناسی و تمایل به آراستن و نمایش خویشتن را افزایش داده‌است. تحلیلگران کاربرد این فناوری‌ها به ویژه برای جوانان، به این نکته اشاره کردند که این فناوری‌ها لزوماً ابزار تحلیلی قوی‌تر برای جوانان نیستند و شاید آنها را برای نقد و تغییر ساختارهای اجتماعی موجود در مسیر درست، توانمند نسازند.

هویت و مقاومت

مقاومت در فرآیند زبان‌آموزی پیش از این زیاد مطالعه نمی‌شد اما ارتباط میان هویت، زبان‌آموزی و مقاومت افراد در کلاس، انگیزه اصلی تحقیق بسیاری از پژوهشگران آموزش زبان است. این تحقیقات معمولاً آزمایش می‌کنند که اجبارها و قیدهای ساختاری و تمرین‌های عادی و سنتی در کلاس چگونه می‌توانند زبان‌آموزان را در موقعیت نامطلوب قرار دهند. گاهی زبان‌آموزان در برابر این محدودیت‌ها و تمرین‌های

مرسوم مقاومت می‌کنند تا روابط هویتی جدید و غیرمنتظره‌ای را در محیط کلاس شکل دهند. برای مثال، پژوهشگران برای دانشجویان ترم اول آموزش زبان انگلیسی، خوانش انتقادی از ادبیات آفریقای جنوبی را به عنوان یک درس دوواحدی تعریف کردند. زبان‌آموزان تقریباً همگی ممتاز بودند و در یکی از دانشگاه‌های تاریخی و وابسته به نژاد سفیدپوستان در آفریقای جنوبی تحصیل می‌کردند. آنها با مواد آموزشی این درس که متمرکز بر نظام جدانژادی^۱ در آفریقای جنوبی قدیم بود، احساس راحتی نکردند؛ بنابراین در برابر این اطلاعات مقاومت نشان دادند. در پاسخ، استادان توضیح دادند که قصد آنها از این واحد درسی آن است که هم خودشان و هم دانشجویان بتوانند فرآیندهای متعدد فردی و اجتماعی را در روند شکل‌گیری ساختارهای هویت کشف کنند. در نتیجه مقاومت دانشجویان تغییر حالت داد و به عزم و جنبشی برای تشخیص این مسائل مهم و پیچیده تبدیل شد.

چشم‌انداز

مرور بر نتایج مطالعات اخیر بر هویت، زبان‌آموزی و تغییرات اجتماعی، نوسان و جنبشی را نشان می‌دهد که انگیزه بسیاری از پژوهشگران و موضوع مباحثات علمی شده است. محققان، زبان و زبان‌آموزی را در محیطی دیدند که پیچیده و پویاست و دیگر خبری از نگاه‌های ایستا نیست که زبان را به عنوان نظامی مشخص و زبان‌آموزی را نهادینه کردن آن نظام می‌بینند؛ در جهانی که مرزها در آن شکسته شده، عاملیت انسانی اثربخش است و افراد معمولاً چندزبانه هستند. ما به استناد پیکره عظیمی از مطالعات ادعا می‌کنیم، هویت زبان‌آموزان همواره چندگانه و در حال پردازش است و اینکه زبان‌آموزان در تحصیل زبان‌های مختلف و تمرین‌های کلاسی و روابطشان سرمایه‌گذاری متفاوتی دارند. عوامل شایع در زندگی پیچیده و واقعی زبان‌آموزان در جهانی با طبقات اجتماعی مختلف، می‌تواند مانند عاملیت انسانی و تمرین کردن، مؤثر و تحمیلی باشد. مطالعات در حوزه هویت و زبان‌آموزی باید با هدف درک عدالت آموزشی و مشارکت در اجرای آن ادامه پیدا کند تا محیط فراگیری زبان و فرآیند آموزش به مساوات و عمل‌گرایی نزدیک شود. موضوع مهم دیگری که به آن اشاره کردیم، هویت و روابط مجازی زبان‌آموزان است که در بحث حقوق انسانی، هسته مرکزی به حساب می‌آید. اگر زبان‌آموزان در هر نقطه‌ای از جهان حق سخن گفتن و شنیده‌شدن پیدا کنند، مطالعات نوین و هیجان‌انگیزی درباره هویت افراد و شیوه‌های آموزش زبان، تولید خواهد شد.

* پی‌نوشت

۱- آپارتاید یا جدانژادی به نظام تفکیک و تبعیض نژادی میان سفیدپوستان و سیاه‌پوستان در آفریقای جنوبی اطلاق می‌شد و سیاست تبعیضی بود که نژادپرستان این کشور علیه اکثریت سیاهپوست بومی و بومیان اعمال می‌کردند.